

زۆر به بیدمگی و بهیمنی
 کارمکانی خوی ئەنجام دەدا و
 هەزی له سینگ دەریه‌پاندن نییه.
 روومکناسیکی یه‌کجار به‌توانایه و تا
 ئیستا گەلی کتییی له‌م بواردا به
 چاپ گه‌یانوو، نه‌خاسمه هه‌له
 کوردییه‌کانی که به‌زمانیکی یه‌کجار
 پێسووک و په‌سەن هۆنیووته‌وه.
 له‌پاڵ ئەمه‌شدا ماوه‌ی سی ساڵکه
 شیعەر بلۆدمکاته‌وه و دهنووسن. به‌م
 دوا‌ییه‌ش رۆمانیکی شایانی
 خستۆته به‌ردل و دیدان که له‌نیو
 لایه‌رمه‌کانیدا تابلۆی تهناری
 میژووی (٨٠) ساڵی رابردوومانی
 تیدا تۆمارکردوو. با بزانی‌ن لایه‌نه
 فیکرییه‌که‌ی دیکه‌ی له‌چیدا‌یه.

سه‌رده‌دین نووره‌دین ئەبووبه‌کر:

له‌ رۆماندا باب‌ه‌ت شیواز هه‌ل‌ده‌بژێری، خویته‌ری رۆمانی نوێشم فه‌رامۆش نه‌کردوو

جیگه‌یان نه‌بووه، به‌ بیرمدا هات به‌شیتوه‌ی نووسینه‌وه‌ی
 یاده‌وه‌ری و باب‌ه‌تی میژوویی و په‌خشانی جوراوجۆر
 تۆماریان بکه‌م، دواجار له‌ژێر پاله‌په‌ستۆیه‌کی ده‌روونی و
 ته‌وژمی رووداوه‌کاندا به‌ سه‌رسامی خۆم له‌ باوه‌شی
 رۆمان دۆزبیه‌وه، به‌ ماوه‌ی چهند مانگی‌کیش
 پێچاومه‌ته‌وه.
 له‌ روانگه‌ی منه‌وه، رۆمانیش وه‌ک هه‌ر باب‌ه‌تیکی

* بیروکه و نه‌خشه‌ی رۆمانی (شه‌خه‌لی دابه‌روو)ت
 چۆن له‌لادا گه‌لانه‌ بوو؟
 - وه‌ک له‌ روونکردنه‌وه‌ی رۆمانه‌که‌دا نووسیمه، من
 دۆستی شیعەر و فۆلکلۆر و لیکۆلینه‌وه و باب‌ه‌تی زانستی
 سه‌روشتیم، ئەوه‌ی به‌خه‌ونی شه‌وانیش به‌ خه‌یالدا
 نه‌هاتیبی چیروک بووه‌ چ‌جای رۆمان، به‌لام ئەو
 بیروکانه‌ی له‌ میتسکی مندا که‌له‌که‌بوون، له‌ قالیی شیعەر

دیکه ی ئه ده بی بریتییه له ناوه روک و زمان و تهکنیک، ههلبه ته من له م سیکوچکه یه دا دوو کوچکه ی ناوه روک و زمانم به بی مانه و بوون هه بووه، بۆ هونه ره کسه ش سه رچاوه ی باش ده ست ده کون و پروام به خۆمه که توانای فیربوون و چیره ی درێژم هه یه، رینگه ش هه رچه نده دوور بی هه ر به هه نگاوێک ده ست پێده کا. زانیارییه کی مانه و ندم له زانسته کانی ژینگه و کۆمه لئاسی و ده روونزانی له هه گبه دایه، ئه مانه ش بۆ رۆمان ده سگری باشن و ده رفه تی قوولبوونه وه به ناخی ژینگه و کۆمه لگه و که سایه تیبه کان و رووداوه کان باشتر ده ره خسینی.

رۆماننوس ده بی بزانی کام رینگه ده گری و چ کاتیک به ری ده که وی و چۆن سه یری به ری بی و ده ور به ری خۆی ده کا، له کوێ پشووده دا، له ناخیشدا هه ست به مه ترسیی و هه وراز و لیژی رینگه که ی ده کا، پلانی ده ربا زبوونیش له چه می ته نگوچه له مه کانه ده دم رۆیشه تنه وه له کات و شوینی گونجاودا بدۆزیتنه وه و له که ناری رووباریشدا بریار ده دات له کامه بر بیه ریته وه.

من بۆ ناوه روک به دوا ی رۆماندا گه راوم نه ک بۆ رۆمان به دوا ی ناوه روک بگه رییم

که ناوی خوام لیته ینا و ویستم تویشووی کاروان به خه مه تووری، له گه ل (مینه) ی راسته قینه ی رۆمانه که دانیشتم، برینداریکی کیمیا بارانی بالیسان چه ند شه ویک له لام مایه وه، (ئه بوور بساله) ش زراوی بر دبووم، رۆژانه ش چه ند (شپخۆ) و (بازه) یه کم ده که وتنه به رچاو، (دلیر و شه وچرا) ش خزم و هاوسیم بوون، نازایه تی باندریشیان بۆ گێرا بوومه وه، به ر له وه ی به ری بکه وم له رینگه که م پرسی تا بزانه له کوێ ده گمه شوینی مه به ست، که ویستم له سه ر ئاوات بنووسم، چه ند با به تی تایبه ت به خه م و ئیش و ئاره زووه کانی ئافره تانه له به ره مه می ئافره تانه وه به وردی خوینده وه، خه یال و هزی خۆشم له گه ل ره وه قولنگی کویتستانان به سه ر زۆریه ی رووداوه کانه هه لقیه وه.

ئاره زوو و خۆشه ویستی و ژان به ره و کیتلگه ی چانده ده تبا، نووسه ری گه لی بی که سیش که بۆ بیکه سی خۆی

بنووسیت، تا له ژیا ندا بیت جگه له چه ره سه ری و جوانه مه رگی هیچی دیکه ناچنیتته وه. ئه گه ر له نووسینه که شیدا چاوی له سوپاس و ستایش و خه لات بی، ئه وا تا چاوی سپی و ده ستی ره ق ده بی و هیچ به هیچ نا کا، یا به ره مه که ی ده کاته جامه ماسی دیاری و ده یتر شینیت و وه ک هه ژاریکی گه لخۆ ده یداته خانه دانیک، که له لایا بی نرخه و فری ده دا، هه ر وه ک به ره مه که ی بۆ قادیسیه ی ده نووسران، به ر له چاوه له ی تانیان مردار ده بوونه وه و له گۆرستانی مه ره به ده نیژان، به لام ئه گه ر له ناخه وه بریار به دی که بوخۆت و نه وه کانی داها توت ره ز داده نی، ئه وا شکۆمه ندی ده سه به ره که ی و وه ک که رویتشکیش بۆ ده رباز کردنی گیانی خۆت راده که ی.

به بۆچوونی من ئه گه ر مرۆ تیر بی و باوه ری بی، ئه وه له پیناوی گه یانندی په یامه که ی، نه ک هه ر سل له در کودالی رینگه ناکاته وه و ئه و که سانه یش که ده ست به روویه وه ده نین خاوی ناکه نه وه، به لکو سوورتر ده بی و تاموچێژی ئه نجامی کاره که شی له لا شیرینتر و نیهادیشی ناسووده تر ده بی.

* تا چ راده یه ک په یه وی ته کنیکی رۆمانی نویت کردوه؟ هه ست ناکه یت له هه ندیک شویتدا سنووری رۆمانی نویت به زانده بی؟

- بابه ت شیواز هه لده بژیری، ئه گه ر به زۆریش شیوازی ده سکردی به سه ردا به سه پینی، ئه وا له هه ردوو دین ده بی. تا راده یه ک شاره زاییم له ته کنیکی رۆمانی نویتدا هه یه، خوینهری رۆمانی نویشم فه رامۆش نه کردوه، کورت بری و برووسکه شیواز، شه پۆلی هه ست، مۆنۆلۆج و شۆرپوونه وه به نیو ناخدا، فلاشباگ و گه رانه وه، تیکه لکردنی خه یال و واقع، دروستکردنی وینه ی دلگیر له کات و شوینی خۆیدا، به کاره ی تانی چاوی کامیرای نوێ له نزیک و دووره وه، مۆنتاجی کات و شوین و رووداو، لقوێزی زۆر و قه دی ئه ستوور و پته وم ره چاو کردوه.

ئه گه ر به ویژدان و به یی پیوه ری ته کنیکی رۆمانی نوێ وه ک نمونه به وردی سه یری ئه م ده قه ی خواره وه بکه ین (هه رچه نده ئه مه یان به کاری خۆم نازانم، که به ره مه می خۆم بنرخینم، به لام بۆ وه لامی پرسیا ره که ت ناچارم نمونه بپنمه وه): وینه گه وره و بچوکه کان، دوور و نزیکه کان، جی گۆرکیی شوینه کان، رووداوه کان، پچرپچرپوونی کات و تیکه لا و کردنی خه یال و راسته قینه، مۆنۆلۆج و شۆرپوونه وه به ناو ناخدا... تا چ راده یه ک به رجه سه ته

خوینەر له نووسینیکی بیزار دهیج که له سه ره تادا نه نجامی لووتکه و کو تاییه که ی بزانیته، نایه وی سهیری فیلمیک بکا، که دهیان جار بینراییته، من هه ولم داوه له دیدنه دیه نی رووداویک وه پز نه بیته که دهیان که رته به لایدا تیپه ری، که لیبی وردده بیته وه هه جارهی شتیکی نوی سه رنجی هه لده مژیت و چیژیکی خوشتر ده می پر ئاو ده کات و هه ست و سهۆزی ده ورووژین، چونکه وه رز و باره ده وروو نییه که ده گۆری. هه سه سی مانگ جاریک بچۆ سه ر کانیاویکی قه دپالی کیویکی کوستان، بروانه ئاوی کانیه که و دیه نه سه وشتییه کانی ده ورو به ری، ده بیج رو مانووس بزانیته که ی و له کوئی گریچنی ده کات و چۆن گرییه کان به یه که وه زنجیره بند ده کا و خوینهریش به سه رسامیه وه بگه یه نیته قو ناغی کردنه وه ی گرییه کان.

وه ک حیکایه ته کانی پیشان و زۆریه ی رو مانه کانی ئیستا، خوازیار نه بوویم کو تاییه به شه کان له شوینی ناسک و پرتس و مه راق بیته، مه به ستیشم نه بووه سیکس و نه فسانه بکه مه چه شه، بو ئه وه ی خوینهر له شه وی داها تودا به دیارمه وه دابنیشیته وه و له کو تاییشدا بو ی ده رکه ویت که چه واشه کراوه، به لکو

هه ره به شیکیان وه ک چیروکیکی نیمچه سه ره به خو ی پر به پیستی ناو نیسانی به شه که هه لکه وتوون، له سه ره تادا خوینهر دانه خو ره نه کراوه بو ئه وه ی به دوایدا پروات و دهستی لیبی به نه بیج، به لکو دوای ماوه یه کی باش له پر تیکه ه لکیشان و به یه ک به ستنه وه یه کی وه ستایانه ده بیته جوانکارییه کی دلگیر، تامه زرویی خوینهر ده شکینتی و شاگه شکه ی ده کا.

ده زانم دوو ناو بو رو مانیک، یا ناویکی گونجاو بو هه ره به شیک ی رو مانه که له کوندا باو بووه، گه ره کم نه بووه به زۆر بگه ریمه وه داوه یا شتییک بکه م که خوینهری ئیستا به نوێکاری و داهینانی بزانی، هه ست ده که م کاره که وه ک سه روای شیعی خۆسه پاندوو له جیتی خو ی ده وه شیتته وه، له ساتی نووسینیشدا ده بیج نووسه ر پتر مامانی رووداوه کان بکات، مه به ست دهسته مۆکردنی جوانکاری و ره وانبیزی و ناوه روکی پوخت بی. نه گه ر به ته ویت رسته یه ک له چه ند وشه به پیتی مانا فه ره هنگیه کانیا ن دروست بکه یته، نه وا تامی داهینانی تیا به دی ناکه ی.

رو مانیه به رز سه ره تاکه ی دلکی شه، ناوه ندکه ی لووتکه یه، کو تاییه که شی له گه ل سه ره تا و لووتکه که دا ده سازی، به لام من له ناوه ندوه دهستم پێ کردوه، دوای ملامانییه کی دژوار و دوور و درێژ له خولگه که دا سه وراومه ته وه و بو کو تاییه گه راومه ته وه خالی سه ره تا.

* نه ی چۆن به بی پیره وه که له جیهانی شیعه وه به ره و رو مان هه لفریت؟ زۆریه ی نووسه ران به شتی بچوو ک ده ست پێ ده که ن و به ره به ره به ره و شتی گه وره تر ده چن تاده گه نه رو مان، که چی تو به رو مان ده ست پیکردوه؟ - ده لێن نه وانیه به ده ست شیعه وه ده نقین و ناتوان به په یژه ی شیعه را سه ربه کون، رووده که نه ده شتایی چیروک و راستایی ره خه، دوور نییه منیش وام به سه ره هاتین، مام هه ژاری نه مر تا ریشی سپی بوو به دیار شیعه وه دابنیشته، به لام که رووی له په یژه ی وه رگێران و فه ره هنگه سازی کرد، نه وه نده به رز بووه که ئیتر شیعی نه ده دیت. گرنگ نه وه یه له کاتی گونجاو دا خو ت له و بواره بدۆزیته وه که له گه ل به هره و ئاره زووت ده سازی.

نه مویستوووه به سیکس و نه فسانه خوینهر چه واشه بکه م

ده زانم کو تک و سنگی له گه ل رو ماندا له ناکا و به روکی یه کدیما ن گرتوه! بو؟! ..! ده شانم خه لک له ته نکا وه وه فیری مه له ده بن، ئنجا پێ به پێ به ره و قوولایی ده چن، که چی من خۆم فری داوه ته ناو قوولایی گیتنه که وه که سیش به دیارمه وه نه بووه ده ریا زم بکا، چونکه نه و سه وراوییه ی من له و کاته دا له ژیر گیتنه که دیومه، نه گه ر زۆر زوو فریای نه که و قما یه، جاریکه دیکه گورگ به سه ر سه ده که مدا تی نه ده په رییه وه، وایانم له وه لامی پرسیا ری یه که مدا پیم گوتی بو و چۆن دهستم به رو مان کرد، دووباره رسته وه وه ش چاره ترش و هیسک قورس ده کا.

* خه یال و واقیع له لای تو دا زۆر خزاونه ته ناو یه که وه، نه و وینه فانتازیانه ی که له رو مانه که تدا به کارت هینا وه، سه رچا وه که ی له کو یه هه لده قولتی؟ - من به دم ئازاری مه رگه وه له ژیر سیب هه ری داریه روویه کدا و رینه م کردوه، له تاوی برووسکه ی ژانه کا مندا، چاوم ریشکه و پیتشکه ی کردوه، رۆژ و شه و، حه قیقته ت و خه یال و وه کو تارمایی ها توونه ته به رچا و، خه یال لایم له شینه ییدا نه کردوه، ده لێن زۆر جار مندال درۆ ده کات، مه به ستی درۆ کردن نییه به لکو خه یال و حه قیقته تی له میتشکدا تیکه لا و ده بن و ناتوانی له یه کیان

جیا بکاتهوه. بۆ نمونه: که بهشی سنووری ستهم و تازار دهخوتینیتتهوه، مینه و ژن و مندالهکانی مینه و گوندهکهی و... حهقیقهتن، بهلام من لهکاتی نووسیندا بچ دهستی خۆم کچهکهیم له گۆز دههیناوهتهوه و کردوومهته کوچکووچهی (۱) کۆمهلهگهکه و وهک بهرخه پهژمووردهی بی دایک له مال و له گۆرستان و له شار و له دی، له هه موو سه ره رینگه بهک بۆ دایکی و بۆ بهرخه له کهی دهقاری، به لئی بۆ خۆم زیندووم کردۆتهوه، نهک بۆ خوتنه ر و بۆ باوکی، بۆ نه وهی له وکاته دا پتر فرمیسک بریژم تا دلیم به گریان و جۆشه که نارام بیتهوه. دایکیشیم له گۆرستانه که هیناوه تهوه و کردوومه ته زمانی میژوو و بهدوای کهسانیکدا دهگه ری پروانه برینه قوولهکانی ئیستا و کاتی دابهشکردنی کویتستان و پاوان و برا و برازاکان، بهکیتی دهوی گوتی لی بگری، دهسباری تیرکهی ژانی بۆ بگری و رهزه کهی بۆ بهناوبینتی و خهمی بۆ بخوا، (حهسه ن) یش که برا گه وره ی (مینه) و ناموزا و دهسگیرانی (بیری) به سنووری دهسکرد له یهکیان داده بریت، نهوانیش دهخوازن له ژیر دهواری خۆشه وستی و ههوار و کویتسانی باپیرانیان بهیهک بگه نهوه، که له هیلی دهسکرد ناگه رینهوه، له ههردوو دیودا به رهه لستیان دهکن و به قاچاغجیان داده نین و شوین پیمان هه لدهگرن و دهیانکوژن و شوونبزیان دهکن، خزم و خیلان ناتوان، جیهانی بهرژه و هندی و ململانیش نایه ویت له گۆرهکانیان پیرسنهوه، نه خه یالانه به هه موو رووکارهکانی خه یالییه نهوه روویانداوه یا زۆر له گینه. وا ده زانم سه رچاوه ی فانتازیاییه کهم له وه وه هاتوه: واقیعه تراژیدییه که نه ونده خه یالییه، نه وی له ناویشی ژیا بیت هیشتا باوه رنکات خه یال نییه، خه یاله که یش نه ونده شانبه شانی واقیعه که رۆیشتهوه تا سیمما رهنگی نه وی به ته وای وه رگرتوه، پیام دهوی لیکیان بکاته وه، نه گینا من فانتازیای تیدا به دی ناکه م، به شیکیانم بۆ دایکم خوتنده وه، پیتی گوتم: له هه ندی جیگه دا چند رووداو یکت لی تیکه لا و بووه و له زۆر جییانی شدا له خۆته وه زۆرت به سه ره نه وه. که براهه م (هیزی ناره و) نه ژنۆ شل و بی هه ناوه ی خوتنده وه گوتی: جیگاگان ده ناسمه وه، به لام ناگام له رووداوه که نه بووه یا من له بیرم نه ماوه.

ده لئین: خه یال و واقیعه له نه ده بدا هاوسه نگ بن باشه، من ده لئیم نه گه ر خه یال و واقیعه پیکه وه بکرتنه ئاویتیه که ی واقیعی خه یالی، به ره مه که ده کاته

ههنگوینی کویتستانان.

دروستکردنی وینه و تابلۆی جوان و ته ندار به ریشه ی وشه، له شوین و له کاتی خۆیدا جوانکاریه کی هونه ریه و دهقه که پتر ده رازینیتته وه و چه ندین واتاش ده رده خات و سه رنجی خوتنه ریش هه لده مژیت، له بری بیر له ناواخی وشه کان و درتیزداری بکاته وه، پتر له دیمه نه که راده مینیت و به ناویدا شو رده بیتته وه و هه ست و نه ستی ده بزوی و چه ندین لیکدانه وشه ی له لا گه لاله ده بی، به لام نه گه ر وینه ی گونجاویش له کات و شوینی خۆی دانه ندریت نه وا هه ناسه ی خوتنه ر ته نگ ده کا.

* بۆ (شه خه لی دار به روو) چه ند سوودت له که له پووری کوردی وه رگرتوه؟

- به کارهینانی فۆلکلۆر چ به تینه لکیش بی، یا په نا بردنه بهر نه فسانه و با به تهکانی دیکه ی فۆلکلۆر، له رۆمانی سه ره که وتووی هاوچه رخدا زۆر باوه، منیش شاره زای فۆلکلۆرم، مو تر به کردنی چرۆی نه ده بی نو ی له سه ر بنجینه ی فۆلکلۆر، ره سه نایه تی و نو یکردنه وه و داهینانی نایاب رام ده کات، به لام با به ته که ی ئیمه، گه لیک له گه ل نه م بۆ چوونه دا نه گونجاوه، نه شمو بیستوه بۆ خاتری خاترداران به زۆری به سه ریدا سه پیتم.

* نه ی نه م جوانبیزی و زمانه پاراوت سه رچاوه که ی له کوپه به؟

- به مندالی له ده شتدا ژیاوم و له کشتوکال و ئاژه لداریدا کارم کردوه، زۆر ناوچانی ش گه راوم، وهک نه خوتنده واری ساکاری ده شته کی و چیا یی و ره شمال نشین، پیویستم به ریزمان و زمان خوتندن نه بووه، بۆ به ش ده لئیم وهک نه خوتنده وار، چونکه زۆریه ی نه وانیه له ته مه نی من به عه ره بیمان خوتنده وه و کوردیش ده زانین!. نه گه ر وشه ی ره سه نت خۆش بویت نه وا دلداری له گه ل رسته ده که ی و ره وانیش ده بیته هاوسه رت و له یه کتری دانا برین، به لام نه وانیه ئاوازی ناسکی وشه ی په تی و ره وانی رسته، هه ستیان نابزوینیت، نه وا ده بیت به زۆر له خۆکردن وشه ببزوین و رسته دابه زین، نه وکاته یش چی شته که خا و یا تام سووتا و ده رده چی ت، هه ره مان که رسته ی چی شت نه گه ر کابانیک کی کارامه لیبی بنیت، شپوه که نه ونده خۆش ده رده چی ت که په نجه کانتی له گه ل بخۆی. زانین و فی ربوون شتی باشن، به لام نه گه ر ئاره زووی له گه لدا بیت، نه وا داهینان باوه شت بۆ ده کاته وه، وشه له لای نووسه ری به توانا و ئاره زوومه ند، وهک زاری تاو لی چه ند روویکی هیه، که زاره که

هه‌لده‌دات، هه‌پی یه‌ک دینیی، به‌لام ئه‌و ده‌زانی که له دیوی ژیره‌وه دووشه‌شی هیناوه. که خوینه‌ریش سه‌یری دووباره بکا، ده‌بی بزانی ژیره‌وه‌ی دووبیتشه. بابه‌ت شیوازی خۆی هه‌لده‌بژیری، به‌بۆچوونی خۆم، به‌ژن و بالای بابه‌ته‌که ئه‌م کالایه‌ی لی ده‌وه‌شیتته‌وه.

* ئیستی‌تیکای شوین و هه‌لبژاردنی شوین و به‌ستنه‌وه‌ی به‌ رووداوه‌کانه‌وه له‌لای تۆدا بایه‌خیکی تایبه‌تی هه‌بووه، شاری هه‌ولیر و ده‌ورویه‌ری چهند له‌ رۆمانه‌که‌تدا ره‌نگی داوه‌ته‌وه؟

- زۆرجار، شوین، رووداو ده‌سه‌پینیی، ده‌ورویه‌ری پرد و شوینی سه‌خت بۆ بۆسه‌نانه‌وه له‌باره، به‌لام چاوی کامیرا که وینه‌ی جه‌نگیکی گه‌وره‌ ده‌گریت، ده‌بی له‌ دووره‌وه‌ گۆره‌پانی فراوانی لیکدانه‌که ببینیی، ئه‌گینا وینه‌ی له‌شکری زۆر و تانک و زریپۆش و کویتهر و شالاو و په‌لاماردان و شکان و راکردن و کشانه‌وه‌یان ده‌رناچیت. له‌ هه‌مان کاتیشدا ئه‌گه‌ر رووداوت هه‌بیت ده‌بی شوینی گونجاوی بۆ هه‌لبژیری، له‌ دیدی من، ئه‌گه‌ر بنکه‌ی کاری رۆمان له‌سه‌ر سه‌یگۆشه‌یه‌کی سه‌ لا هاوسه‌نگ: شوین و به‌سه‌ره‌ات و کات، داچه‌زیت به‌ زۆری پته‌وه‌دبیت، که شوین بۆ رووداو، دیاری ده‌که‌ی، سه‌ره‌رای ئه‌وه‌ی ده‌بی بۆ ئامانجه‌که بگونجیی، زۆر پیوسته‌ که خۆت له‌نزیکه‌وه‌ شاره‌زای بی، ئه‌گینا له‌کاتی وه‌سفرکردنی رووداوه‌کاندا نازانی له‌کووی هه‌یرش ده‌به‌ی و ڕیتی کشانه‌وه‌شت کامه‌یه، من به‌ مندالی و جحیلی له‌هه‌ولیر و ده‌شتی هه‌ولیر و شه‌قلاوه و چۆمان و باله‌کایه‌تی بوویم، گه‌لیک سته‌م و کاره‌ساتی دلته‌زینی خه‌یالی له‌م ناچانه‌ روویانداوه، بیره‌وه‌ری مندالی و هه‌رزه‌کاریش روونتر و شیرینتر دینه‌ به‌رچاو، جیگه‌یه‌کت خۆش بوئی یا رقت لیبی بی، پتر لیبی ورد ده‌بیه‌وه و له‌م گۆشه‌یه‌ش وینه‌که‌ی ده‌گری که تۆ مه‌به‌ستته، له‌ژیر داریکدا وینه‌ی ئه‌و چله‌ هه‌لده‌بژیری که کوتریکی به‌سه‌ره‌وه‌ نیشته‌وتته‌وه، جوگه‌له‌ی خوینی لامل و لاسه‌ریکی به‌ناره‌وا شکینراو گلینه‌ی چاوت به‌رنادا، له‌ قه‌د پالی چیا به‌کیشدا وینه‌ی ئه‌م رووکاره‌ ده‌گری که دارستانیکی گه‌وره‌ له‌کاتی زه‌رده‌په‌ردا- شوان به‌رانه‌وه به‌ره‌و دئ- کچۆلانیش له‌سه‌ر کانی به‌ره‌و مال ده‌بنه‌وه. که‌واته‌ بی ده‌ستی خۆم نه‌ک به‌ نه‌قه‌ست، شوینی رووداوه‌ راسته‌قینه‌ و هه‌لبه‌ستراوه‌کان له‌م ده‌قه‌ره‌ ده‌بن، ویستووومه‌ پانتایی رۆمانه‌که‌ گه‌وره‌ترین روویه‌ری ده‌قه‌ره‌کانی هه‌ریم بگریتته‌وه.

* تا چهند خۆت له‌ ره‌خنه‌گران پاراستوووه و چه‌ندیش به‌دوای داهیناندا گه‌راویت؟ له‌به‌رچی؟

- بنیشته‌ خۆشه‌ی زاری زۆره‌ی نووسه‌ری کورده‌ که ده‌لین: «ره‌خنه‌گر پیوسته‌ لیزان و پیشه‌وه‌ر بیت و به‌ دل‌سۆزیه‌وه‌ش له‌پیناوی بنیاداندا، بروانیتته‌ ده‌قی به‌ره‌مه‌که و به‌ پیوه‌ریکی باش هه‌لبه‌سه‌نگینیی و له‌ سه‌نگی محه‌کی بدات و که‌موکورتیه‌کان به‌رچاویخت، بۆ ئه‌وه‌ی چاره‌ بکریین و دووباره‌ نه‌کریته‌وه. که‌چی ره‌خنه‌گره‌کان پتر ده‌روانه‌ خودی نووسه‌ره‌که و له‌سه‌ر به‌ره‌مه‌که‌ی ده‌نووسن، ئه‌گه‌ر هاوری و هاویاوه‌ر و هاویپاله‌ بوو، ئه‌وا به‌شان و بالی هه‌لده‌لین، خۆ ئه‌گه‌ر له‌به‌ره‌ی به‌رامبه‌ریشیان بوو ئه‌وا دارکاری ده‌که‌ن».

وا ده‌زانم نووسه‌رانیشمان پتر پیتاده‌لگوتیان گه‌ره‌که و که‌متریش چه‌ز له‌ ره‌خنه‌ی بابه‌تی و زانستی ده‌که‌ن، به‌لکو زۆریش پیتی قه‌لسن. واده‌بی پیش ره‌خنه‌ نووسین ره‌خنه‌گره‌که داوه‌ت بکری، یا دواتر شه‌ری پی بفرۆشری. تا ئیستاش زۆر گوشار و رۆژنامه‌ بۆ خاتری ناوشت بلاوه‌که‌نه‌وه و ناوی نادیاریش وه‌لا ده‌ندری. هه‌ر چۆنی بی ئیمه‌ رۆماننووسمان به‌ژماره‌ زۆر که‌من و زۆرینه‌شیان له‌ سه‌ره‌تای ڕیگادان، جا ده‌بی ره‌خنه‌گرمان چۆن بی؟

واقیعه‌ تراژیدییه‌کانی

لای ئیمه‌ ئه‌وه‌نده

خه‌یالین ده‌بنه‌ فانتازی،

ئه‌گینا من فانتازیای

تیدا به‌دی ناکه‌م

ئه‌گه‌ر شوانکاره‌ له‌ ترسی گورگان نه‌ویری رانه‌که‌ی له‌ هه‌ویز رادات و بیساته‌ پاوان و له‌وه‌ر، ئه‌وا مه‌رداری نه‌کات باشتره‌، به‌لام بۆ ئه‌وه‌ی مه‌ره‌کان نه‌خورین، پیوسته‌ شوانه‌که‌ ده‌زین بگری و پاریزیش نه‌داته‌ گورگ، گه‌له‌ی شوان خه‌وتوو گورگ داب‌ر داب‌ری ده‌کا. مرۆ شتییک نه‌نووسیت ئه‌گه‌ر به‌باشی نه‌یزانیت، که‌سیش نییه‌ هه‌له‌ نه‌کات.

له‌کاتی نووسیندا له‌ ترس و نه‌قیزه‌ی ره‌خنه‌گران په‌کی خۆم نه‌خستوووه‌ بازنه‌ی ده‌ورویه‌ری خۆم له‌ ترسی پیوه‌ر و ده‌ورویه‌ردا ئه‌وه‌نده‌ ته‌سک نه‌کردۆته‌وه‌ تا خۆم له‌سه‌ر لیواری خه‌رند بگره‌وه‌، که‌ ئیتر یا ده‌بی هه‌لدیریتم یا

بگه پیمهوه خالی سهره تا. نه ترساوم که پیم ده لئین: ئەمه یان کۆن و ناشازە، ئەوه شیان به رهو هاوچه رخێ ناچیت، ئەو په ره گرافه له گه ل چیه خۆف ناگونجی و ئەم بیرو که یان له گه ل هه مه نگوای یه ک ناگریته وه و ئەم شیوازه له هه گۆوه دووره و ئەم بازدان و تیکه لا و کردنی کات و شوینەش له ژیر کاریگه ری مارکیزه وه نووسراوه.

من بۆ خۆم ئەو گۆزانییه م لا خۆشه که دهنگ و تاواز و شیعه ره که بیه به دله، بۆ خاتری تو سه ره بۆ مه قامیک رانه ه ژینم که له راستیدا ههست و نهستم نابزوینتی، ئینجا بۆ چوونی من و تو یه ک ده گریته وه، یا نا؟ کامه مان به سه لیه ترین؟ ئەوه شتیکی دیکه یه با لیبی نه ترسین.

کۆلن و لسن، رۆماننوس و مامۆستای نووسین و داهینان له زانکۆ ناوداره کانی ئەمریکا دا بۆمان راقه ی ده کات: (داهینان هونه رتیکه نا کریت به (وانه) بگوتیته وه، ده کریت مامۆستا باسی شه قامه رتیه کانی نووسین و ته کنیک بکا، به لام ده بی نووسه ره خۆی رتیکه قه دهر و باریکه ری بدۆزیته وه، ئەگینا له ده مه لاسکه ده ربازی نابیت، به مه ای داهینان ئەوه یه که باشه کان ده میننه وه و پووچه کانی هه لده وه رن)، چیرۆکنووسی سه ره که وتوو ده بی وه ک فه رمانده یه کی شه ری پارتیزانی، له کات و شوینی خۆیدا دهست بوه شینتی و به رامبه ره که ی سه رسام بکا، ئەگینا جهنگی سه ربازی ریکخراو و سیسته می که پشت به کۆمه لیک هۆکاری مه زن و ئالوز ده به ستی، به زۆری له سه ره تادا ئەنجامه که ی به پیتی ژماره و جۆری چه ک و پلانه کانیان دیاره.

له م ولاته دا ژنیک نییه که چه که ی فیری دلدار ی بکات، به لام که کیژه کان هه لئین، ده که ونه گروگالی ئەقینداری. ئەگه ره که سه پیک گروگالی ئەقین هه لی نه گریت و سه ره تاتکتی له گه ل مانگ و ئەستیران نه کا، هه رگیز رتیکه و ژوانگه ی داهینان نادۆزیته وه.

له زۆر ده رفه تدا ته وژی به ئاگایی شتی نایاب و سه رسووهرین ده رتیزتی، له کاتی بی هۆشیشدا هه ندیک شتی زۆر جوان به به رچاودا تیده په رن، خه یالی ش بازیکه به رزه فه ری چاوتیزه، له به رزاییه وه نیچیر ده دۆزیته وه و بۆ داده به زتی، هونه رمه ند که سه پیکه بتوانیت کۆکتیلێکی نایاب له هه لئاردن و تیکه لا و کردنی هۆشدار ی و بی هۆشی و خه یال بگریته وه، کات و شوین و رووداو له نیتو یه ک بۆ ده قه دا به اریتی و ئاویته یه کی دلگیری که س نه دیوی لی دروست بکا و له میانیه وه خۆینه ره سه رسام بکا و هه سه ته کانی بخاته ژیر رکیفی خۆی و له گه ل خۆیا

بیگری. ئەمه م بۆ لواوه یا نا؟ ئەمه یان خۆینه ره ده زانی، به لام دلنیام که دریغیم نه کردوو وه هه ره ئەوه نده شم له توانا بووه. هه ره که سه پیکیش قه له م بگریته ده ست، داهینان ده سگه ر بکات ئەوا نرخی داهینانی ش ده بیته دوو ده سه که ته ره تیزه.

زه ربای رۆمان ئەوه نده فراوان و هاره و هاجه، که م که شتییه وانی پر ئەزمون هه یه له ناویدا نه خنکیت و بگاته رۆخانه ی مه به ست، به لام باره حاجی له قله قیش ده توانی بیهری.

* که ی و له چ کاتیکی له گه رمه ی نووسیندا ی؟

- براده رتیک گوتی له فلاشا بگیکدا، له گه رانه وه که مدا بۆ هه رزه کاری، ئەوه نده به تاسه و تامه زرۆبیه وه، باسی جوانی و خۆشه ویستی (شه وچرا) ی دلخوازم کردوو وه، وه ک بلبی به سه ره خۆم هات بیت و ئیستاش هه ره له گه لی ده ژینم، ئەگه رنا هه رگیز و رپالیستییه وه ده رنا بردریت. من (شه وچرا) م وه ک: کچ، ژن، دایک، ئافه ره تیکی خه باتگه ر و نیشتمان په ره ره و روونا کبیر نیشان داوه، له هه موو حاله ته کانی شدا ویستوو مه رۆحی خۆم به خه مه نیو جهسته ی ئەوه وه، به لئێ به راستی من واده زانم بوویم به ئەو و له ناخی رۆحه وه هه ستیم به گشت ئاره زوو و ئازار و هه لچوون و خۆشی و ناخۆشییه کانی کردوو وه. وه ک (ئاوات) ژانم هاتووتی و دووانه م هینا وه و فرمیسیکی ئەو به چاوی مندا هاتو ته خواره وه. نه هینی قوولی پیشه که و هۆکاری سه ره که وتنی هونه ره که له وه دایه:

ئه گه ره نووسه رتیک بیه ویت هه ستی که سه پیک ده ربیریت، ئەوا ده بی له و کاته دا بینووسیت که به رۆح و به جه سه ته و هه موو هه سه ته کانییه وه، بیته ئەو و ئەوه نده ش به ناخیدا شو ربیته وه و له ناویا بتوتیته وه که خۆی له بیری کات و وینه کان له خانه ی مۆخی ئەوه وه ده ربیردرین، نه ک بۆی دروست بکرین، ئەگینا نه نووسیت باشتره، چونکه به ره مه که ی ده بیته گولیتیکی ده سکردی بی بۆن و زۆر زوو نایلونه که ی کال ده بیته وه، خۆی خۆشی ناوی، ده بی خه لک چۆن سه یری بکه ن. که سه ردوولکه بیژتیک کوره جوانه مه رگه که ی خۆی ده لاوتیته وه، منیش داوای لئ ده که م کۆری شینی باو کمم بۆ گه رم کا، کامه یان له قوولایی دلپیه وه هه لده قوولی و کامه شیان له قورگه وه ده رده چیت، له و کاته بنووسه که ده ربیرنه که له قوولایی ده وه هه لده قوولی، نه ک به زۆرشت به یوتیته وه.

* کین ئەوانه ی له بواری رۆماندا، چ کورد و چ بیانی ده یان خۆنیته وه؟ له به رچی؟ کام رۆماننوس به پیشه نگی

**نوسه رانمان
پیدا هه لگوتیان
گه ره که و
که متر
حه ز
له ره خنه ی
بابه تی و
زانستی
ده که ن**

پیتوه دیاره». تهوی راستی بی من یه شار که مالم زور خوتندوتهوه، به لام دووبه شی رووداوه که ی (گوئی راکیشان)، له دیزه مانه وه له بناری چیای مه قلوب روویداوه، بگره تا ناوی باندر و شیوه زاره که یشم هه ره له دهقهره که وهرگرتوه،

حه مه دۆک و باندر له ژتیر کاریگه ری (سته می دهسه لات و زوری چینی پایه دار و تازار و تاره زوی چینی چه وساهه) دا سه ریان هه لداوه.

به ره له راپه رین (عه زیزی مه لای رهش) شه خه لی داریه پرووی خوتندوتهوه، دوا ی راپه رینیش ماموستا (عه بدولکه ریم شیخانی) به سه ر زمانه که بیدا چوته وه، دوا ی تازادکردنی عیراقیش (مه حمود زامدار) و ماموستا (سه لاج عومه ر) زور هانیان داوم چاپی بکه م.

* کیشه ی کورد له به ره مه ی چیرۆکنوساندا چون ده بینی؟ ئایا کاره ساته کانی: (ئه نفال، کیمیا باران، راکوتیزان و ته عرب، ویرانکاری) له نیتو رۆمانی کوردیدا چاره سه رکاروه؟

- نه گه ر پرسیاره که گشتیتیر و کورتتر بکریتته وه بلتین: پاکتاوکردنی نه ژادی کورد، له به ره مه ی نوسه ره کائماندا چه ند رهنگی داوه ته وه؟ بۆ وه لامه که شی ده لیتین: کیشه که ئه وه نده گه وره به که راگه باندن و ئه ده ب و هونه ری کوردی ئه گه رچی له ناو تازاره کانیدا ژباون و سه ردوولکه ی بۆ ده لیتین، به لام نه یان توائیوه جیتگه ی گۆره به کۆمه له کان و ته رمی ژن و مندالی به گاز خنکیتراو و... بکه نه وه و بیکه نه چه ندین شاکاری هونه ری و بابه تی جیهانی و... له سه رتاسه ری زه میندا ببنه هه وینیی داهیتانی هونه ری نایاب و درنایه تی و ئه فسانه یی دیوی ره شی مرۆف بنوین، زۆریه ی رهنگدانه وه کانی لای خۆمان لابه لاه ناسه ره کین، هه رچه نده بابه ته که پتر بۆ چیرۆک و رۆمان ده شیت، به لام له شیعردا باشتر رهنگی داوه ته وه، پروانه (لاوکی هه له بجه ی) (ره فیق سابیر) و (گۆرستانی چراکان) (شیرکۆ بیکه س). ماموستا (حه مه که ریم هه ورامی) نزیکه ی ده سال به ره له ئیستا گوتی:

خۆت ده زانی؟ رۆمان نوسه کانی خۆمان کئی شه خه لی داریه پرووی خوتندوتهوه؟

- باپیره ی رۆمان نوسان: (تۆلستۆی)، پروسه کانی دیکه ی وهک (دیستۆفیسکی) و (میخایل شۆلۆخوف) و (چیخوف). له ئینگلیزه کان: (فیکتۆر هیگۆ). ئه مه ریکیه کان: (ئارنست هه مه نگوای) و (ئه نیل ستیل). ئیرله ندی نه ژاد (جیمس جويس). (گابریل گارسیا مارکیز) ی کۆلۆمبیا یی. عه ره به کان (عه بدولکه رحمان مونیف و نه جیب مه حفووز). (عه زیز نه سین) و کوردی به تورکی نووس: (یه شار که مال). کوردیه کانیس له (پیشمه رگه) ی ره حیمی قازی و (ژانی گه ل) ی ئیبراهیم ئه حمه ده وه تا ده گاته (دوا هه ناری) به ختیار عه لی زۆریه یانم خوتندوتهوه. خوتندونه وه ی کاره جیهانییه کان پتر له په نجه ره ی زمانی عه ره بییه وه بووه. که ناوه کانیس زۆرن مانای وایه پیشه نگیکم هه لته بژاردوه و نه مویستوه یه کیکیان بکه مه ئیمامی خۆم، هه ره به که بیان له بابه تیکه وه پیشه ننگن، تۆلستۆی و دیستۆفیسکی له پشوو دریتزی و ده روونزانی و وه سف، ئارنیست هه مه نگوای بۆ کورت بری وینه ی ناسک و تووینژ و جه نگی مه یدانای جه نگی گه رم، جیمس جويس بۆ ته وژمی هۆش و وینه گرتنی شوینه راسته قینه کان و مۆنتاجی کات و رووداو... کوردیه کانیس پتر بۆ زمان و ناوه رۆک ده خوتنمه وه.

که (دایک) ی (مه کسیم گۆرکی) ده خوتنیتته وه و ده زانی راپۆرتیکه ی حزبی شیوعیه و بۆ زۆریه ی نیمچه خوتنده واران نوسراوه، که (سه دسال له دابراویدا- ته نیاییدا) ی گابریل مارکیز سه ر ده که ی (ئه ویش له ناوه رۆکدا هه ر بۆ سۆشبالیزم نوسراوه)، له شتوازدا ئه وه نده چر و ئالۆزه، که مهینه ی نوخبه ی وریا نه بچ سه ره داوی مه به ست نادۆزیتته وه و واده زانی گوتیزان ده ژمیری. مه به ستم نه بووه لاسایی که سیک بکه مه وه، به لام ویستوو مه شتیان لی فیریم، به بۆچوونی من هه ره به که و چه ند شتیکه له لایه، ئه گه ر به وردی و به چاوی فیربوون و ره خنه وه بیاندوینیی، ئه وا شتی زۆرتتر فیرده بی و که م و کورتیبیان باشتر ده دۆزییه وه و ده بیته خاوه نی که سایه تی خۆشت، ئه مه شیان زۆر له وه باشتره که له ژتیر سیته ری یه کیکیان راکشیتیت و به زمانی ئه و گۆرانی بلتیی و له کۆتایی ته مه ندا وازی لی بیتیی.

که ماموستا سه لاج عومه ر (گوئی راکیشان) ی خوتندبووه، گوتبووی: «به ئاشکرا سیمای حه مه دۆکی

«خه ربکم رۆمانیکی تایبەت بۆ هه‌له‌بجە‌ی شه‌هید، دهمه‌وێ شاکاری بێ و شایانی ئەم رووداوه جەرگبەرە بێت»، بە‌لام تا ئێستا لە بازار نە‌بێنراوه. ریس و فریت و تییوهریخی (شه‌خه‌لی داربەر) ش لە خوری پاکتاوکردنی نە‌ژادییه. مامۆستا (سەر‌حه‌د) بێش که‌ خۆی راسته‌وخۆ له‌ناو ئەم ئاگره‌دا سووتاوه و هیشتا به‌دوای سوواخی ژن و مندال و که‌سه‌کانی ده‌گه‌ری، رۆمانیکی چوار به‌رگی له‌ژێرچا‌پدايه.

* نایا له‌ چا‌پکردنی رۆمانه‌که‌ تدا هیچ ده‌زگا و لایه‌نیک یارمه‌تیان داوی؟

- وه‌ک زۆریه‌ی نووسه‌ره‌کامان، سه‌رم به‌ ده‌رگای چه‌ند ده‌زگایه‌کی بلاو‌کردنه‌وه‌ داگرت، گوتیان: «دراوی ته‌رخان‌کراومان بۆ ئەم کارانه‌ نه‌ماوه، گه‌لێک ده‌ست‌نووسی کتییی باشیش له‌لامان خه‌وتوون و چاوه‌ڕیتی نۆرن.» ده‌زانم خۆمانه‌ش نا‌هیل‌ت نۆره‌که‌ بجوولێ. هه‌رچه‌نده‌ له‌لای خۆمان ژماره‌ی نووسه‌ران له‌ خۆینه‌ران پتیه‌، به‌لام هه‌مووی کتییی به‌لاشی ده‌وێ و ماوه‌یه‌کی باشیشه‌ کتیب کرین باوی نه‌ماوه. هه‌ر وه‌ک بۆ نووسینی با‌به‌ته‌که‌ ده‌بێ مرارت بێ بۆ ب‌نه‌چه‌ و وه‌چه‌ی خۆتی بنووسیت، هه‌ر ئه‌وه‌ش ده‌بێ خه‌می چاپی بخۆی، ئە‌گینا ده‌بێ هه‌ر له‌ راوه‌ ژووژک نه‌گه‌ریتیه‌وه‌.

وه‌ک یارمه‌تیدان، دوای چه‌ند رۆژ ها‌توچۆ، وه‌زاره‌تی رۆشن‌بیری بیست دانه‌ کتییی لێ کریم، به‌رپرسی ژمی‌ریاریش، زۆر نیگه‌ران ببوو و ده‌بیلۆ‌لاند که‌ وه‌زاره‌ته‌که‌یان ئە‌م هه‌موو کتییی بۆ ده‌کری.

له‌ ولاتان ده‌زگای چاپه‌مه‌نی تایبەتی و خۆینه‌ر، نووسه‌ری باش هه‌لده‌بژێرن، نووسه‌ره‌ ناسراوه‌کان به‌ له‌ چاپدانی دوو سێ به‌ره‌مه‌میان ناویان ده‌گاته‌ به‌ریه‌رۆچکه‌ی ناسمان و گیرفانه‌کانیشیان تژی ده‌بێ، ئاست نزمه‌کانیشیان له‌به‌ر بێ بازاری زوو ده‌ست له‌ نووسین ده‌کێشنه‌وه‌.

* دوای ئە‌وه‌ی رۆمانه‌که‌ت که‌وته‌ بازار و پشوو‌یه‌کت دا، ئێستا چۆنی به‌راورد ده‌که‌ی له‌گه‌ل رۆمانه‌ جیهانییه‌کانی خۆت خۆتندووتنه‌وه‌؟

- من له‌ ئیواره‌ی سا‌لی (١٩٨٩) دا قووچه‌کێکم لێی کردووه‌ و کاته‌که‌م راگرتووه‌ و هه‌ر له‌م شه‌وه‌شدا ده‌ستم له‌م رۆمانه‌ هه‌لگرتووه‌، نه‌مبوستووه‌ رۆژانی دواتر بچنه‌ نێو کاره‌ساته‌کانه‌وه‌، ئێستا ش‌م‌نووسیا‌یه‌ شتیکی دیکه‌ ده‌رده‌چوو، ئە‌وه‌کاته‌ له‌ سه‌ره‌مه‌رگ و له‌ژێر باری ژان و نازاردا وه‌ک (تاداران) جواناوم ده‌رده‌دا و شیرینی و

ناشیرینیم گه‌لێک به‌ خه‌یا‌لدا نه‌ها‌تووه‌، به‌لام که‌ به‌ چاوی ئێستا ده‌روانه‌ کالاو هونه‌ری هه‌لبژاردنی رووداوه‌کان و ده‌رپینی زمانه‌که‌ی، گله‌یی لێ ناکه‌م، چونکه‌ واده‌زانم خۆینه‌ر له‌ رینگه‌دا لێم بێزارنابیت، به‌لکو به‌په‌رۆشه‌وه‌ له‌گه‌لم ده‌روات و گویم لێ ده‌گری، به‌تاسه‌وه‌ سه‌یری ئە‌م دیمه‌نانه‌ ده‌کات که‌ له‌ناویاندا سه‌رسام ده‌بێ، له‌ دوا لاپه‌ره‌شدا هه‌ست ده‌کات روخسار و ناوه‌رۆکیکی خۆیندۆته‌وه‌، نه‌ک کالاو سه‌ر و سیمای به‌لکو ئێسقان و مۆخیشی کوردانه‌یه‌ و له‌کات و شوینی خۆیدا به‌ سروشتی له‌دایک بووه‌ و چاوی له‌ به‌ره‌مه‌می دیکه‌شم ده‌گێری.

هه‌ر ولاته‌ و به‌پیتی باری ئابووری و دا‌بونه‌ریت و ژینگه‌ و ئاستی رۆشن‌بیری و.. تایبەته‌ندی خۆی هه‌یه‌، بۆ نمونه‌: ولاتیکی که‌وتۆته‌ که‌ناری ده‌ریا، ئاساییه‌ که‌ پالنه‌وانی رۆمانه‌کانیان ماسیگر و که‌شتیبه‌وان بن، ولاتیکی دیکه‌ پریه‌تی له‌کانی خه‌لووزی به‌رد و کرێکاری تونیل، یه‌کیکی دیکه‌ش ها‌توچۆیان له‌میترۆدایه‌ و به‌شه‌مه‌نده‌فه‌ر و فرۆکه‌ش له‌ باکووره‌وه‌ ده‌چنه‌ باشوور، له‌ هه‌ریمیکی دیکه‌دا بان‌دیک چه‌ندین بانک ده‌پری، یا به‌ره‌نگاری به‌نگ کیشان ده‌بنه‌وه‌، و‌بزانم ئە‌م رووداوانه‌ له‌گه‌ل کاره‌ساته‌کانی ژینگه‌ی خۆمان ناگۆجین و ناچنه‌ نێو دوواتی یه‌ک ته‌رازووه‌وه‌، تا به‌راوردیان بکه‌ی، به‌لام ستاندارد و با‌به‌ت و زمان هه‌ن که‌ پتیه‌ندیان به‌کات و شوین و شیوه‌زاره‌وه‌ نییه‌، ئە‌ویش: گریان و پتیکه‌نینه‌، خۆشه‌ویستی و رق و قینه‌، خه‌ویبینه‌. سه‌یری ئە‌م رۆمانانه‌ بکه‌ که‌ له‌ شه‌رگه‌دا نووسراون وه‌ک: (جه‌نگ و ناشتی) (تۆلستۆی)، (زتی هیمن) و (چاره‌نووسی ئاده‌میزاد) (شۆلوخۆف)ی، (مالئاوی کردن له‌ چه‌ک) و (زه‌نگ بۆ کێ لێ ده‌دری) (ئارنیست هیتنگوای)، ئە‌وان وینه‌ی کاره‌ساته‌ مرۆییه‌کان، تاوانه‌ بێ سنووره‌کان، کوشت و بری بێزه‌وه‌ر له‌کانگه‌ی پتیک‌داداندا ده‌گرن، به‌لام وه‌ک من گه‌رده‌لوولی پاکتاوکردنی نە‌ژادی نه‌ته‌وه‌یه‌کی بێ پشتیوانیان نه‌دیوه‌ و نه‌شیان ببنیوه‌ گازی کیمیایی و چه‌کی کۆکۆژ وه‌ک ئاگر: دارستانی گیانی مندال و ژن و پی‌ری که‌نه‌فت راپیچ بکا، می‌ژوو نه‌یبستووه‌ و ناشیین، به‌بێ لێپرسینه‌وه‌، له‌ گه‌رمه‌ی هه‌لچوون و قیندا، خه‌لکی ولاتیکی به‌ خپ‌ و خپیه‌وه‌ سه‌ریان په‌لبدریت و زبنده‌به‌چال بکرتن و جیهانی‌ش به‌ دیار فیلمه‌که‌ یانه‌وه‌ دا‌بنیشیت و که‌س‌یش نه‌لێ په‌کوو! ئە‌گه‌ر له‌م ژینگه‌ له‌باره‌ی رۆمانه‌وه‌ به‌ره‌مه‌که‌ی من دلگیر نه‌بێ، ئە‌وا بێ ده‌سه‌لاتیم ده‌نوینێ، به‌لێ من بێ

**ژماره‌ی
نووسه‌رانمان
له خویندهران
پتره،
به‌لام
هه‌مووی
کتیبه‌ی
به‌لاشی
ده‌وی**

ده‌سه‌لات و کهم زان و نه‌ویرم، دهنه‌ده‌بوو تا ئیستا دهرزه‌نیک رۆمانم له‌سه‌ر یه‌ک دابنایه، که داریکی دیکه‌ی به‌هیتز و به‌پیتزتر له (داریه‌روو) ه‌که‌ی من به‌شاخه‌کامانه‌وه نابینسی، ئه‌وا کۆسته‌که‌مان گه‌وره‌تر دهرده‌که‌ه‌وی و

شینتیکه‌ی به‌کۆلتیری ده‌وی.

* ئه‌ی چ رۆمانتیکه‌ی کوردی پیتشینیا زده‌که‌ی تا بکری به‌فیلمتیکه‌ی سینه‌مایه‌ی؟ له‌به‌رچی؟

- پرسیاره‌که‌ به‌ره‌و رۆوی تو ده‌که‌مه‌وه، ئیستا، سینه‌مای کوردی ده‌توانیت کامه‌ رۆمان بکاته‌ فیلمتیکه‌ی به‌ره‌واج بۆ ناو هه‌ریم یا بۆ دهره‌وه؟ خۆت ده‌زانی له‌ دهره‌وه‌ی هه‌ریم (گه‌له‌ گورگ) ی هوسین عارف فیلمتیکه‌ی چهند هه‌زاری لی دهرچوو؟ جا ده‌بێ له‌لای خۆمان چییان به‌سه‌ر بیت؟ (شه‌خه‌لی داریه‌روو) بۆ فیلم سه‌ری دیتش. واده‌زانم هه‌ر به‌شیکه‌ی فیلمتیکه‌ی تیروته‌سه‌لی لی دهردی، بۆیه‌ش بۆ فیلم ده‌ش، چونکه‌ دیمه‌نی شوین و خه‌یال و رۆداوه‌کانی بۆ مۆنتاج و ئینتاجی فیلم له‌بارن، بابته‌ و ده‌قی زمانه‌که‌شی شایسته‌ی فیلمتیکه‌ی خۆش و دیکۆمیتیتیکه‌ی نایابه.

* ئه‌مانه‌ی خواره‌وه به‌چهند وشه‌یه‌ک:

محهمه‌د موکری: له‌ رۆمانی که‌ژ و به‌ندیخانه‌دا به‌ره‌و لوتکه‌ چوو، وه‌ک پیره‌ ئه‌ژدیه‌هایه‌کی زۆر دلته‌ر چووینه‌وه ژتیر لیتفه‌ی خه‌یالی هه‌رزه‌کاری.

یه‌شار که‌مال: ئه‌فسانه‌یه‌که‌ له‌نیو سه‌روشت و ناخی چه‌ساوه‌کاندا توایته‌وه، قسه‌ی خۆشه، دریتژداده‌، کورد نه‌بوویه‌ ئه‌ستیره‌ی به‌ختی زۆر پرشنگدارتر ده‌بوو.

سادقی هیدایه‌ت: له‌ توپژی هه‌ره‌ سه‌ره‌وه‌ی کۆمه‌لێش بیت، ئه‌گه‌ر به‌ه‌وی شاکاریک بنوسیت هه‌ر ده‌بێ بۆ چینی زۆرینه‌ی ره‌ش‌پوروت بێ. یه‌ک به‌ره‌مه‌میم خۆیندۆته‌وه، ئه‌ویش حاجی ئاغایه، به‌ راستیش حاجی ئاغایه.

وليام فۆگنهر: دپوی سه‌پی که‌ناری رۆوباری میسیسیپییه، ئاوینه‌یه‌کی ئه‌فسوونی هه‌یه، له‌ هه‌رکوی

بێ ده‌ری دینی و رابردوی خۆی و خاک و خه‌لکی ئه‌وی پیشان ده‌دات.

جیمس جویس: مشتومری گه‌رم و خه‌یالی به‌ریلاو، دهرچوون له‌مال و ئایین و زید، یاخیبوون له‌ دهره‌وه‌ر، ژبان له‌ تاراوگه‌ و ته‌نیااییدا، بۆ ئه‌وه‌ی ببیته‌ هونه‌رمه‌ندیک و گۆرانی نه‌مری بچری.

هه‌مه‌نگرای: په‌یامنیتری رۆمانه‌ له‌ گۆره‌پانی جه‌نگدا، زه‌نگ لیده‌ره، پیره‌مێردی زه‌ریای رۆمانی سه‌ده‌ی بیسته‌مه.

خۆت: هه‌نگاوێکم هه‌لتیناوه، بۆ هه‌نگای دووهم پیم به‌رز نه‌کردۆته‌وه.

* ئه‌و زۆری و بۆریه‌ی نیو بزافی شیعی کوردی هۆیه‌که‌ی بۆچی ده‌گه‌رپینیته‌وه؟

- به‌ر له‌ ئیستاش شیعی زۆر و بۆر هه‌ر زۆر بووه، به‌لام زه‌مه‌ن ته‌ته‌له‌ و بێژنگیان ده‌کات و بنۆک و سه‌رکۆته‌که‌ وه‌لاده‌نیت و پوخته‌که‌ی ده‌هیلیته‌وه. شیعی کوردیش به‌ گۆره‌ی خۆی قۆناغی باشی بریوه، سه‌یری سه‌رده‌می مه‌وله‌وی و نالی، گۆران و ئه‌حمه‌د هه‌ردی و هیتن بکه، له‌ سه‌رده‌می رۆانگه‌ و هفتاکانیشتا شیکۆ و په‌شپو و په‌رۆش و په‌فیک ساپیر و هه‌لمه‌ت. و به‌رچاون، دواي ئه‌وانیش که‌ریم ده‌شتی و قوبادی جه‌لی زاده‌ و... له‌نیو ئافره‌تانیشتا چریکه‌ی که‌ژال ئه‌حمه‌د و مه‌هاباد قه‌رده‌اغی ده‌بیستری، هه‌لبه‌ته‌ ئیستا شاعیری لای به‌رچاو و خویندهری شیعی، ژماره‌یان که‌متره، که‌چی به‌هۆی ئاسانکاری چاپ و بێ سانسۆری و که‌فوکۆلی کاتی، نامیلکه‌ شیعی چاپکراو له‌ بازاردا پترن، من واده‌زانم جه‌نجالی و ئالۆزی ژبان و که‌می کات و که‌متر شوپوونه‌وه به‌ناو ناخدا و خیرایی و گه‌وره‌یی رۆداوه‌کان و بازار گه‌رمی چیرۆک و رۆمان، دواي راپه‌رپینیش برسیه‌تی په‌تابوو وزه‌ی زۆر که‌سی ناشت، ئه‌ده‌بی به‌ره‌نگاریوونه‌وه‌ش کال بۆوه، براکوژیش گه‌لیک به‌هره‌ی کوشته‌، هه‌لتوو تانه‌وه‌ی هه‌له‌په‌رست و خۆپه‌رستانیش له‌ په‌نای سیاسه‌ت‌بازاندا وه‌ک سالانی بێ بارانی چهن‌دین کانیو و کاریزی وشک کرد و.. گه‌لیک هۆکاری دیکه‌ش هه‌ن.

مه‌رج نییه‌ هه‌میشه‌ هه‌موو ئه‌وه‌که‌سانه‌ی شیعی ده‌نوسن ده‌بێ له‌وانی پیتشه‌خۆیان باشت‌ر بنوسن و سالانه‌ چهند شاکاریک دهریچیت، ئه‌گینا هیچیان نه‌کردوه، ده‌ته‌وی رۆلی رۆژگار وه‌لابنپین، ئه‌وه‌ش که‌س نه‌کردیه‌. ئیستا واپه‌شه‌با، بزافی و پینه‌ده‌با و ده‌یه‌ینتی، ده‌شکی و

وشک دهبی؟ خۆی دهچه سپیته و گه شه دهکا؟ ئه وه رۆژگار بریاری له سهردهدا!.. زۆر سروشتیه که موور و مهرجانی فرمیسیکی تاراوگه و غوربه تیش بهۆندرتنه وه (وهک نووسه رانی نه ته وه کانی بهم قۆناغه دا رۆیشتوون) و بکرتنه گهردانهی مرواری و بکرتنه گهردنی دلخواز، دهله مهی ئه دهب و هونه ری دوا ی رمانی تاکه پیاو و له دایک بوون و گه شه کردنی بیرو پای نازاد، ماوه یه کی دهویت تا دهمه بی.

راسته ئیستا چه رخی ئه نته رنیت و برووسکه و ئیمیله و جیهان بوته گوندیکی بچووک، به لام ده بی ناستی هونه ری و رۆشن بیری و بارودۆخ و ژماره ی دانیش تووان... مان ره چاو بکه یین، ئینجا شیعی ری هاوچه رخی خۆمان له گه ل شیعی ری جیهانی به اورد بکه یین.

* تو هه ندیک بابته ی زانستی گرنگت وه رگێر اوته سه ر زمانی کوردی، وه رگێران و رۆلی وه رگێران له بواری زانستی و رۆشن بیری کوردیدا چۆن هه لده سه نگینی؟ کاتی ئه وه نه هاتوه لیتز نه یه کی بالای وه رگێران یا ده زگایه کی تایبه تی دامه زری؟

- وه رگێران زانستیکی ورد و هونه ریکی مه زنه، له په نجهره ی وه رگێرانه وه، باخی زانست و شارستانیه ته ی ده ره وه ی ژوو ره که مان ده بینین و ده توانین به اورد کاری له گه ل ده ورره رماندا بکه یین. ئه وه بو زمانه ده وله مه نده کان و ابی ده بی بو کوردی چۆن بی؟ مه کته به ی کوردیش به تایبه تی له بواری زانستیدا ئه وه نده هه ژاره که باسی نه که یین باشتره، بو به وه رگێران بو ئیمه بایه خی پتره، من به تنیا یا به هاری کاری هاو رتیانم ده یان کتیب و نامیلکه ی زانستی تایبه ت به هه نگ و نه خۆش بیه کانی رووه ک و به ره مه هیتانی به رو بوومی کشتوکالی و پاراستنیان... به کوردی و به عه ره بی چاپ کردووه، هه لبه ته زۆره شیانم له سه رچاوه ی نوێی جیهانیه وه وه رگرتوون و له پێشدا به کوردی ئاماده م کردوون، ناوی زۆره ی رووه ک و گیای سروشتی و میروو و نه خۆش بیه کانم به کوردی به رامبه ر ناوه لاتینییه کانیان، وه ک زاروه داناون، پێشتر ئه مه نه کراوه و بایه خیکی زانستی شی هیه، ئینجا کردوومنه ته وه عه ره بی، ئه ویش له ترسی ئه وه بووه، که ئه و کتیبانه م ده دیت کراونه ته کوردی به زۆری تنیا وشه کانیان وه رگێرداون (هه رچه نده له وشه و زاروه هه لبژاردنیشدا به ده گمه ن ره چاوی پتوهر و لیتزانی کراوه)، به لام رسته و برکه کان

کوردی نین، وشه ش ئه گه ر به داوی رسته ی ره وانه وه وه نه کری، ئه وا میشک وه ری ناگرت و هه لی ناگری، خویته ر تووشی سه رسوو رکه ده بی و نازانی چی ده خویته وه، ئه وه ی باوه ریش ناکات با پروانیه کتیبی نابوو ری پۆلی شه شه می ئاماده بی و هۆیه کانی جهنگی جیهانی له میژوو ی پۆلی شه شه می سه ره تایبی و ئه و گو قاره زانستی یانه ی وه زاره ته کانی هه ریم ده ری ده که ن...، شاکاری وه رگێردا ویشمان هه یه وه ک شه ره فنا مه ی هه ژار، داغستانی هه مزه تو فی عه زیز گه ردی، به ره مه کانی یه شار که مال که له لایه ن خولیت خۆش بوو شوکر مسته فا و عه بدو لالا حه سه ن زاده، رۆمی و جوولیتی شیکسپیر له لایه ن نازاد حه مه شه ریف و... تاد کراونه ته کوردی. خۆزگه سانسۆرتیکی لیتو هشا وه ی زمانه وانی هه موو کتیب و گو قاره کانی له پێش چاپ کردندا به وردی ده پشکنی و لی نه ده گه ران پا پۆری شکا و خه لکی بی چاره له قوولا بی ده ریادا بخاته به ر شه پۆلان. بو لیتز نه ی وه رگێرانی ش، پتو یسته له پێشدا لیتز نه ی تایبه تی و به توانا شا کاره جیهانیه کان له بواری جیا جیادا، ئه وانه ی بو ئیمه ده شپین و زۆریش پتو یستن، به تایبه تیش نو تیه کانیان، یا تایبه ته ندبن به کوردستان، دیاری بکه ن، ئینجا بدرینه لیتز نه ی وه رگێران، ئه وانیش هه لبژاردیه ک بن که شیوا ی ئه م ئه رکه گرنگ و پیرۆزه بن، باشتریشه به ره مه کانی له زمانی نووسه ره وه وه رگێردین، نه ک دوا ی ئه وه ی سی چوار دهستی کرد بی ئه و کاته له عه ره بی و فارسییه وه بکرتنه کوردی.

* به کورتی ژیا نامه و به ره مه کانت!
- له (١٩٥١ ز) له گوندی (هه مزه کو ر- قو شته په)، خیلای شیخ بزینی له دایک بویم، قو تابخانه ی سه ره تاییم له گوندی (موورته کی گه وره- قو شته په) ته واو کردووه، قۆناغی نا وه ندی و ئاماده یی کشتوکالییم له هه ولتیر بریوه، له (١٩٧٢- ١٩٧٣) له په یمانگه ی کشتوکالی (پاراستنی رووه ک) له به غدا ده رچوویم، دوا ی سێ زده سال سه ربازی و پێشمه رگه بی و بیکاری و فه رمانبه ریه تی ده ستم به خویندن کردو ته وه له (١٩٨٩- ١٩٩٠) پروانامه ی به کالۆری زسم (له رووه کپاریزی) کۆلیجی کشتوکالی زانکۆی به غدا وه رگرتووه. له زۆره ی ناوچه کانی هه ریم کارم کردووه. خیر اندارم و سی کچ و سی کو ریم هه یه.

ئا: رامان